

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 2,7 IR 11 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIVP- 887 (4) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 95
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIVP-888 (4) PROJEKTŲ

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projektą paskatino parengti kelios esminės priežastys:

1. Pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą miško žemėje galima įrengti tik miško infrastruktūrai priskiriamus inžinerinius statinius ir (ar) įrenginius. Miško infrastruktūra pagal Miškų įstatymo 2 straipsnio 10 dalį laikoma miško medelynuose įrengta infrastruktūra, miško žemėje esantys miško keliai, miško žemės sausinimo sistemų įrenginiai, miško priešgaisrinės apsaugos sistemos inžineriniai statiniai ir įrenginiai, taip pat kiti inžineriniai statiniai ir įrenginiai, skirti miško rekreacinėms ar aplinkosauginėms funkcijoms įgyvendinti. Dėl galiojančio reguliavimo susidaro tokia situacija, kad norint įrengti miško žemėje inžinerinius tinklus, kurie nepriskirtini prie miško infrastruktūros netgi jei niekaip neįtakotų miško ekosistemos (pvz., nutiesti požeminį inžinerinį tinklą po miško keliu, technologiniu proskiebiu, kvartaline linija ar panašiai), visais atvejais miško žemę reikia paversti kitomis naudmenomis. Toks reikalavimas tam tikrais atvejais yra perteklinis, didina administracinę naštą, o atskirais atvejais netgi prisideda prie didesnio numiškinimo nei būtina siekiant įrengti siauras žemės juostas užimančius inžinerinius tinklus
2. 2020 metų lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas priėmė nutarimą Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Šio nutarimo nutariamosios dalies 13 punkte nustatyta, kad Konstitucinis Teismas nutarė pripažinti, kad Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies (2019 m. gruodžio 10 d. redakcija; TAR, 2019-12-19, Nr. 20657) nuostata „Šie atskaitymai įtraukiami į valstybės biudžeto pajamas ir naudojami bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose finansuoti“, kiek pagal ją valstybės biudžeto pajamos iš privalomųjų atskaitymų nuo miškų valdytojų pajamų už jų parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką gali būti naudojamos tik bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose, prieštarauja Konstitucijos 67 straipsnio 14 punkto nuostatai, kad Seimas tvirtina valstybės biudžetą, 94 straipsnio 4 punkto nuostatai, kad Vyriausybė rengia valstybės biudžeto projektą, 129 straipsniui, 130 straipsnio nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą sudaro Vyriausybė, 131 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą svarsto Seimas ir tvirtina įstatymu, 2 dalies nuostatai, kad negalima mažinti įstatymų numatytų išlaidų, kol tie įstatymai nepakeisti. Taip pat įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 162.2 papunktyje numatytą priemonę dėl sąlygų sudarymo valstybės naudai išperkant miško sklypus iš privačių savininkų, kuriems miškininkystės apribojimai saugomose teritorijose bus nepriimtini.

Parengtais projektais siekiame pasiekti tokių tikslų:

1. Lietuvos Respublikos miškų įstatymo Nr. I-671 2, 7 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XII-2166 95 straipsnio pakeitimo įstatymo projektais (toliau – Įstatymų projektai) siekiama įtvirtinti, kad miško žemėje galėtų būti įrengiami siaurose žemės juostose išsitenkantys nedidelės apimties inžineriniai tinklai, kurie būtų skirti ne tik miško rekreacinėms ar aplinkosauginėms funkcijoms įgyvendinti. Pagal Lietuvos Respublikos statybų įstatymo 2 straipsnio 17 dalį inžineriniai tinklais laikomi statinio statybos sklype (išskyrus statinio vidų) ir už jo ribų nutiesti komunaliniai ar vietiniai vandentiekio, nuotekų šalinimo, šilumos, naftos, dujų ar kito

kuro, technologiniai vamzdynai, elektros perdavimo, energijos ir elektroninių ryšių tinklai kartu su maitinimo šaltiniais ir įrenginiais. Siekiant kad minėti inžineriniai tinklai nedarytų esminės įtakos miško ekosistemai, Įstatymų projektais numatoma, kad juos galima įrengti tik siaurose – iki 10 metrų pločio – žemės juostose. Į 10 metrų plotį taip pat būtų įskaitomas inžinerinių tinklų apsaugos zonos plotis, kurio konkretus dydis priklauso nuo atitinkamo inžinerinio tinklo rūšies ir jo numatytos apsaugos zonos pločio pagal Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymą. Jei inžinerinis tinklas su jam nustatyta apsaugos zona viršytų 10 metrų plotį, kaip ir šiuo metu metu, jis negalėtų būti įrengiamas miško žemėje ir turėtų būti vykdomas miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis.

2. įgyvendinti Konstitucinio Teismo nutarimą ir pakeisti Konstitucijai prieštaraujančią Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatą numatant, kad miško valdytojams nustatyti privalomieji atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką būtų naudojami ne tik bendrosioms miško reikmėms, bet ir bendrosioms valstybės ir savivaldybės biudžeto reikmėms.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo iniciatorius ir rengėjas LR Seimo narys Juozas Baublys.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojančiame Miškų įstatymo 2 straipsnio 19 dalyje numatyta, kad miško žemė – apaugę mišku žemės plotai – medynai, taip pat neapaugę mišku žemės plotai – kirtavietės, žuvę medynai, miško laukymės, miško aikštės, mažosios miško pelkės, miško medelynai, sėklinės miško medžių plantacijos ir klonų rinkiniai, miškui įveisti skirta žemė. Prie miško žemės priskiriami tuose pačiuose plotuose esantys miško keliai, kvartalų, technologiniai proskiebiai ir linijos, priešgaisrinės juostos, medienos sandėlių ir kitų su mišku susijusių įrenginių (griovių, pralaidų, tiltelių, priešgaisrinių bokštų ir kitų) užimti plotai, poilsio aikštelės, žvėrių pašarų aikštelės.

Šiuo metu Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad miško valdytojams (tiek valstybinių miškų valdytojams, tiek privačių miškų valdytojams) nustatyti privalomieji 5 procentų atskaitymai iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką įtraukiami į valstybės biudžetą ir naudojami tik bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose finansuoti.

7 straipsnio 2 dalyje nustatytas nebaigtinis sąrašas bendrųjų miškų ūkio reikmių, kurioms finansuoti naudojamos iš privalomųjų 5 procentų atskaitymų gautos lėšos. Taip pat nustatyta, kad bendrosioms miškų ūkio reikmėms ir gamtotvarkos priemonėms miškuose tenkinti skirtas lėšas administruoja ir jų naudojimo tvarką nustato Aplinkos ministerija.

7 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti valstybinių miškų valdytojams nustatomi privalomieji 10 procentų atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką.

Šiuo metu galiojančiame Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 95 straipsnio 1 punkte numatyta, kad miško žemėje draudžiama statyti statinius ir (ar) įrenginius, tiesti inžinerinius tinklus, išskyrus miško infrastruktūrai priskiriamus inžinerinius statinius ir (ar) įrenginius.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymų projektais siūloma pakeisti miško žemės sąvoką ir numatyti, kad miško žemei būtų priskiriamos siauros – iki 10 metrų pločio – inžinerinių tinklų, įskaitant jų apsaugos zonas, užimamos

žemės juostos, taip pat numatyti išimtį, kad miško žemėje galima įrengti inžinerinius tinklus siaurose – iki 10 metrų pločio (įskaitant inžinerinių tinklų apsaugos zonų plotį) – žemės juostose.

Priėmus Įstatymų projektus būtų sudaromos sąlygos lengviau planuoti ir vykdyti veiklą miško žemėje, ji neturėtų būti paverčiama kitomis naudmenomis, siekiant įrengti nedidelės apimties inžinerinius tinklus. Įstatymų projektais siūlomi inžinerinių tinklų įrengimo ribojimai pagal plotį miško žemėje užtikrintų, kad inžineriniai tinklai iš esmės netrukdytų funkcionuoti miško ekosistemos.

Kartu būtų išvengiama priverstinio numiškinimo nedidelės apimties inžinerinių tinklų įrengimo atvejais, kuomet tai nebūtina pačių inžinerinių tinklų įrengimui (pvz., įrengiant vamzdynus ar kitokius inžinerinius tinklus taip vadinamo „pradūrimo po žeme“ būdu).

Keičiama Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalis ir nustatoma, kad bendrosioms miško reikmėms ir kitoms bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti Vyriausybės nustatyta tvarka valstybinių miškų valdytojams nustatomi privalomieji 15 procentų nuo pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką, o privačių miškų valdytojams – 5 procentų atlikus plynus kirtimus nuo pajamų už parduotą žaliavinę medieną. Surenkamos sumos paskirstomos 50 proc. į valstybės ir 50 proc. į savivaldybės, kurioje kertamos miško naudmenos, biudžetą. Tokiu pakeitimu iš dalies įgyvendinamas Konstitucinio Teismo nutarimas ir numatoma, kad atskaitymai į valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką būtų naudojami ne tik bendrosioms miško reikmėms, bet ir bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms tenkinti.

Kadangi šiuo metu galiojančioje Miškų įstatymo 7 straipsnio 3 dalyje valstybinių miškų valdytojams nustatyti 10 procentų privalomieji atskaitymai iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką skirti tenkinti bendrosioms valstybės biudžeto reikmėms, o keičiamoje 7 straipsnio 2 dalyje numatytus atskaitymus (tiek valstybinių miškų valdytojams, tiek privačių miškų valdytojams) siūloma skirti tenkinti ir bendrosioms miškų ūkio, ir bendrosioms valstybės ar savivaldybės biudžeto reikmėms, siekiant nuoseklumo ir didesnio aiškumo atitinkamai siūloma Miškų įstatymo 7 straipsnio 3 dalį pripažinti netekusia galios, o 7 straipsnio 2 dalyje numatytus privalomuosius atskaitymus valstybinių miškų valdytojams įvardinti 15 procentų (susumavus galiojančio Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje numatytus 5 procentus ir 3 dalyje numatytus 10 procentų).

Keičiamoje Miškų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje taip pat išdėstoma kokioms bendrosioms miško reikmėms gali būti naudojamos lėšos.

Atsižvelgiant į didėjančią miškų gamtosauginę svarbą, taip pat būtinybę užtikrinti vertingiausių gamtinių požiūriu miškų tinkamą išsaugojimą ir apsaugą tais atvejais, kai privačių miškų savininkai būtų linkę tokius plotus parduoti, siūloma Įstatymo projektu bendrųjų miško reikmių sąrašą papildyti nauja ir itin svarbia reikme – žemės sklypų, kuriuose yra ekologiniu požiūriu vertingų miško buveinių, įsigijimas valstybės nuosavybėn. Įstatymu reglamentavus šią reikmę, būtų sudarytos galimybės valstybei iš privačių miškų savininkų nupirkti valstybės nuosavybėn žemės sklypus, kuriuose yra ekologiniu požiūriu vertingų miško buveinių, pvz., Natura 2000 ekologinio tinklo miško buveinių, potencialių inventorizuotų Europos Bendrijos svarbos ar kertinių miško buveinių ar kita, ir tokiu būdu lengviau užtikrinti šių buveinių išsaugojimą. Tokia priemonė yra numatyta ir Aštuonioliktoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje.

Be to, Įstatymo projektu siūloma sudaryti galimybę skatinti atkurti mišką prioritetinėmis miško medžių rūšimis, pvz., ąžuolais. Tokiu būdu siekiama įgyvendinti nacionalinės miškų politikos ilgalaikius siekius, pvz., didinti ąžuolynų plotus jiems tinkamose augavietėse, taip pat išsaugoti vertingas miško medžių rūšis kompensuojant atkūrimo šiomis rūšimis išlaidas.

Įstatymo projektu siūloma bendrųjų miško reikmių sąrašą papildyti dar viena svarbia bendrąja miško reikme – viešosios paskirties rekreacijai ir poilsiui skirtų miško žemės sklypų, taip pat miestų miškų priežiūra, apsauga ir tvarkymas. Nuo 2018 m. savivaldybėms priskirta valstybinė funkcija – prižiūrėti, saugoti ir tvarkyti joms viešosios paskirties rekreacijai ir poilsiui patikėjimo teise perduotus valstybinės miško žemės sklypus, taigi, turi būti užtikrinamas ir šios funkcijos vykdymo adekvatus finansavimas.

Siekiant miško mokslo darbų rezultatų pritaikomumo tiek miškų ūkyje, tiek rengiant miškų sritį reglamentuojančius teisės aktų projektus, taip pat siekiant aiškos takoskyros su bendrąja mokslinės

veiklos finansavimo sistema Lietuvoje, Įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad bendrųjų miško reikmių finansavimo lėšomis būtų finansuojami tik taikomieji miško mokslo darbai.

Įstatymo projektu papildomai siūloma numatyti finansuoti naujas bendrąsias miško reikmes – miško genetinių išteklių išsaugojimui ir miško medžių selekcijos plėtrai bei miško dauginamosios medžiagos išauginimo, miškų įveisimo, atkūrimo, apsaugos, tvarkymo ir miško išteklių naudojimo pažangių technologijų diegimui. Šių reikmių finansavimas sudarytų galimybes naujomis pažangiomis technologijomis paremtai miškų ūkio plėtrai, leistų didesnę dėmesį skirti miško genetinių išteklių išsaugojimui ir selekcijos plėtrai.

Kadangi bendrosioms miško reikmėms tenkinti skirtų lėšų administravimas yra nebūdinga Aplinkos ministerijai funkcija, be to, papildžius bendrųjų miško reikmių sąrašą naujomis reikmėmis ženkliai padidėtų lėšų administravimo apimtis, Įstatymo projekte numatoma, kad bendrosioms miško reikmėms tenkinti skirtas lėšas administruoja Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija, o lėšų naudojimo tvarką nustato aplinkos ministras.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymai kriminogeninei situacijai, korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektais siūlomas naujas reglamentavimas turės teigiamos įtakos verslo sąlygoms, nes atsiras daugiau galimybių panaudoti miško žemę, jos neverčiant kitomis naudmenomis.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą: kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios?

Priėmus Įstatymų projektus kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka?

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus?

Įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti?

Priėmus Įstatymo projektą, reikės pakeisti šiuos Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymus:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 10 d. nutarimą Nr. 1229 „Dėl Privalomųjų atskaitymų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. gruodžio 12 d. įsakymą Nr. D1-1082 „Dėl Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos administravimo“

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)?

Įstatymų projektų įgyvendinimui papildomų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis.

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai: „miškas“ „miško žemė“, „Miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis“,

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo nariai:

Juozas Baublys